

МОДЕЛ ЗА УСТОЙЧИВ ОТГОВОР СРЕЩУ ХИВ

ПРОЕКТ НА ЗАКОН
ЗА ДОПЪЛНЕНИЕ
НА ЗАКОНА ЗА
ЗДРАВЕТО

ПРЕДЛОЖЕНИЕ ЗА ПРОМЯНА В ЗАКОНА ЗА ЗДРАВЕТО

1 Проект на законов текст

Раздел IVа. Дейности за превенция и контрол на социално значими инфекциозни заболявания

Чл. 53а. (1) Министърът на здравеопазването и други компетентни държавни органи съвместно с неправителствените организации създават условия за ограничаване разпространението на ХИВ, сексуално предаваните инфекции, туберкулозата и вирусните хепатити, като:

1. осъществяват промотивни и профилактични дейности;
2. осигуряват достъп до медицинска помощ и социална защита на засегнатите лица.

(2) Дейностите по ал. 1 се осъществяват чрез Национални програми за превенция и контрол на ХИВ и сексуално предавани инфекции, туберкулоза и вирусни хепатити.

(3) Ежегодно със Закона за държавния бюджет на Република България за съответната година по бюджета на Министерството на здравеопазването се определят средства за финансиране на проекти на юридически лица с нестопанска цел с доказан опит в съответната област за изпълнение на:

1. дейности за превенция на ХИВ, сексуално предавани инфекции, туберкулоза и вирусни хепатити;
2. дейности за предоставяне на помощ на лица, засегнати от ХИВ, сексуално предавани инфекции, туберкулоза и вирусни хепатити.

(4) Министърът на здравеопазването определя с наредба условията, реда и критериите за избор на проекти по ал. 3 и тяхното финансиране.

2 Мотиви към проект на Закон за допълнение на Закона за здравето

Предложеният проект за допълнение на Закона за здравето е изготвен, за да бъде осигурено законосъобразното изпълнение и финансиране на основните дейности по *Националната програма за превенция и контрол на ХИВ и сексуално предавани инфекции в Република България (2017-2020 г.)*, *Националната програма за превенция и контрол на туберкулозата в Република България (2017-2020 г.)*, както и на предстоящата да влезе в действие *Национална програма за превенция и контрол на вирусните хепатити* с цел създаване на устойчив национален отговор.

Предложеният проект за изменение на Закона за здравето предвижда да бъде допълнена Глава втора „*Дейности по опазване на здравето*” чрез създаване на нов раздел (Раздел IVa) „*Дейности за превенция и контрол на социално значими инфекциозни заболявания*”. Новият раздел въвежда регламентацията на съвкупност от дейности, насочени към превенцията и контрола на социално значимите инфекциозни заболявания – ХИВ, сексуално предавани инфекции, туберкулоза и вирусни хепатити и установява механизъм за правилно разходване на публичните средства, предоставяни от държавния бюджет за финансиране на тези дейности. Предлаганият нормативен текст е подобен на предходния раздел (Раздел IV), регламентиращ дейностите за въздействие върху рискови за здравето фактори, което създава цялостност на правната уредба. Със законопроекта се предвижда министърът на здравеопазването съвместно с други компетентни държавни органи и неправителствените организации да създадат условия за ограничаване разпространението на ХИВ, сексуално предаваните инфекции, туберкулозата и вирусните хепатити чрез осъществяване на промотивни и профилактични дейности, както и на дейности, които да осигуряват достъп до медицинска помощ и социална защита на засегнатите лица.

Важно е да се отбележи, че Националните програми за превенция и контрол на ХИВ и сексуално предавани инфекции, туберкулоза и вирусни хепатити са рамкови документи, които се приемат от Министерски съвет за съответен програмен период с ясно разписани работен план с дейности с посочени изпълнители, план за мониторинг и оценка с индикатори, и бюджет по години, поради което е наложително да се разработи и приеме добре структуриран механизъм за държавно финансиране, с което да се гарантира изпълнението на дейностите по програмите.

Съществуващата и използвана в момента обща уредба за разходване на публични средства чрез възлагане на обществени поръчки по реда на Закона за обществените поръчки (ЗОП) е неприложима към специфичните дейности по превенция и контрол по трите Национални програми. Тя създава противоречия и трудности при прилагане на процедурите, както за възложителя Министерство на здравеопазването, така и за неправителствените организации, като най-релевантен изпълнител на тези дейности. Досегашният опит с финансиране на дейностите по превенция и контрол чрез обществени поръчки доказва, че този модел е трудно изпълним за неправителствените организации, като прилагането му води до непълно и неправилно усвояване на заделения целеви бюджет по Националните програми и до дълги периоди без предоставяне на превантивни и подкрепящи дейности за целевите групи. В резултат усилията за ефективен

контрол върху разпространението на тези социално значими инфекциозни заболявания, предприети в изпълнение на Националните програми, са компрометирани.

Предложената промяна предвижда ежегодно със Закона за държавния бюджет на Република България за съответната година по бюджета на Министерство на здравеопазването да се определят средства за финансиране на проекти на юридически лица с нестопанска цел с доказан опит в съответната област, при съблюдаване на утвърдените бюджети по Националните програми за съответната година. Финансирането на проектите ще бъде насочено към изпълнение на дейности за превенция на ХИВ, сексуално предавани инфекции, туберкулоза и вирусни хепатити, както и на дейности за предоставяне на помощ на лица, засегнати от ХИВ, сексуално предавани инфекции, туберкулоза и вирусни хепатити, в изпълнение на разписаните работни планове с дейности към съответните Национални програми. С новия раздел IVa на практика се въвежда нов механизъм за финансиране на дейностите по превенция и контрол чрез средствата, отпускани по Националните програми. Промяната цели ежегодно да се осигурява целеви бюджет за реализиране на проекти на юридически лица с нестопанска цел, с което да отпадне необходимостта от обявяване на обществени поръчки от Министерство на здравеопазването за въпросните дейности. Моделът въвежда централизирано, на национално ниво чрез Министерство на здравеопазването, отпускане на средства за финансиране на проекти, като новият финансов механизъм има за цел да разпредели отпусканите по Националните програми средства съобразно потребностите на целевите групи, гарантирайки по този начин качество, развитие и непрекъснатост на услугите.

Предвижда се министърът на здравеопазването да приеме наредба, която да регламентира условията, реда и критериите за финансиране на проектите. С този подзаконов нормативен акт ще се уредят всички критерии за избор на проекти, тяхната продължителност, условията и реда за финансирането им, правилата за отчитане на изпълнението. Наредбата ще прецизира националните норми за възлагане изпълнението на дейностите по превенция и контрол на социално значимите инфекциозни заболявания в изпълнение на Националните програми.

Основната цел, която ще се постигне с приемането на предложената промяна е повишаване на ефективността при разходване на публичните средства, предоставяни по Националните програми за превенция и контрол на ХИВ и сексуално предавани инфекции, туберкулоза и вирусни хепатити. Промяната в Закона за здравето ще доведе до:

- създаване на правна уредба, уреждаща адекватен механизъм за финансиране на дейностите по превенция и контрол на социално значимите инфекциозни заболявания, съответстващ на характера на дейностите и на нуждите на целевите групи, за които са предназначени;
- въвеждане на ясни правила за усвояване на целевия бюджет по Националните програми за дейности по превенция и контрол с определен изпълнител неправителствени организации;
- ежегодно осигуряване на средства за реализиране на проекти за дейности по превенция и контрол от юридически лица с нестопанска цел;
- постоянна подкрепа на усилията за осъществяване на ефективен контрол върху разпространението на социално значимите инфекциозни заболявания чрез реализиране на превантивни и подкрепящи дейности за целевите групи на територията на цялата страна;

- отпадане на необходимостта от ежегодно провеждане на обществени поръчки от Министерство на здравеопазването;
- избягване на чисто „търговския“ подход, характерен при оферирание по ЗОП и на състезателния подход, основан на най-ниска цена на услугата, и наблягане на подхода, чрез който максимално се гарантира целесъобразното насочване на средствата за ефективно задоволяване на специфичните нужди на целевите групи;
- намаляване на административната и финансовата тежест за неправителствените организации чрез въвеждане на приложима процедура за кандидатстване и изпълнение, гарантираща устойчивост и ритмичност на плащанията.

Въвеждането на специален ред за финансиране на проекти ще създаде необходимите условия неправителствените организации да участват активно като изпълнител на дейностите по превенция и контрол. Със своята близост до уязвимите групи и натрупан опит те са основният двигател на специализираните интервенции с доказана ефективност. Проектният модел на финансиране ще позволи Министерство на здравеопазването ежегодно да прецизира специфичните цели и резултатите, които следва да се постигнат в национален план, предоставяйки в същото време свобода на кандидатите да предложат гъвкави и адекватни подходи, ориентирани към резултата, а не на база „най-икономична оферта“. Новият модел на финансиране ще обезпечи динамично прилагане на интервенции, откликващи своевременно на възникващи потребности. Партньорството между публичния сектор и неправителствените организации, работещи с конкретни уязвими групи, дава реална възможност за реализиране на ефективен национален отговор – от съчетаване на ресурси и експертиза до гарантиране на по-добро качество и устойчивост на интервенциите. Като краен резултат от въвеждането на новия проектен модел на финансиране и трайното въвличане на неправителствените организации като изпълнител се очаква постигането на адекватен национален отговор и ефективен контрол върху разпространението на тези социално значими инфекциозни заболявания.

Предложението е разработено
в рамките на гражданската инициатива
„МОСТ – Модел за общностна стабилност”

Инициативата се реализира от Сдружение „Здраве без граници” в партньорство с Фондация „Инициатива за здраве” и Фондация „И”.

Предложението е подкрепено от:

Сдружение „Българска асоциация по семейно планиране и сексуално здраве”, гр. София
Сдружение „Доза обич”, гр. Бургас
Сдружение „Жажда за живот”, гр. Сливен
Сдружение „Лагро”, гр. Кюстендил
Сдружение „Национална пациентска организация”, гр. София
Сдружение „Нов път”, Хайредин
Сдружение „Свободен младежки център”, гр. Видин
Сдружение „Свят без граници”, гр. Стара Загора
Сдружение „Социален диалог 2001”, гр. Габрово
Сдружение „Съучастие”, гр. Варна
Сдружение „ХепАктив”, гр. София
Сдружение „Хепасист”, гр. София
Фондация „Болни от астма”, гр. Ямбол
Фондация „Глас”, гр. София
Фондация „Здраве и социално развитие”, гр. София
Фондация „Здравето на ромите”, гр. Сливен
Фондация „Областен ромски съюз”, гр. Бургас
Фондация „Сингъл степ”, гр. София
Фондация „Фонд за превенция на престъпността ИГА”, гр. Пазарджик
Фондация „Център за хуманни политики”, гр. София

Ноември 2020 г.